

ДІЄВІСТЬ ПРИНЦИПУ НАВЧИТИ ВЧИТИСЯ ПЕРЕКЛАДУ

Гордієнко Катерина Олексіївна

Студент гр.ПРмз-91с Сумський державний університет

Переклад – система спеціальних теоретичних знань, практичних умінь та навичок, необхідних для забезпечення високої продуктивності професійної діяльності. Глобалізація міжнародних відносин, бізнесу, фінансів, прорив інформаційних технологій істотно впливає та вносить зміни у мови різних народів, відповідно й у професійну підготовку перекладачів. Інформаційні технології створюють умови для швидкого поширення знань та інформації, прийняття оптимальних рішень й дозволяють ефективно використовувати кошти інформатизації у процесі перекладу.

Мовна складова підготовки перекладача, крім володіння рідною та іноземною мовами, включає такі компоненти, як розуміння особливостей професійної (спеціальної) мови з умінням використовувати його елементи загальнонародною мовою, володіння різними мовними стилями й жанрами мовлення, володіння навичками гармонійного мовного спілкування. Це формує мовну культуру особистості як частина загальної культури професіонала у галузі перекладу. [2, с. 35].

С.О. Швачко зазначає, переклад є одним з найскладніших видів інтелектуальної діяльності. При цьому, «перекладацьке» володіння мовами характеризується значною специфікою. Головна роль присвячена виявленню специфічних характеристик комунікативної

компетенції перекладача й визначення її змісту та компонентного складу. Актуальність цієї проблеми обумовлена значною роллю, яку відіграє характер мовних знань перекладача як у процесі формування перекладацької компетенції, так й у процесі реального здійснення перекладацької діяльності. Традиційно комунікативна компетенція визначається як «змога здійснювати спілкування за допомогою мови, тобто передавати думки та обмінюватися ними у різних ситуаціях за процесу взаємодії з іншими учасниками спілкування, правильно використовуючи систему мовних норм та обираючи комунікативну поведінку, яка адекватно автентична ситуації спілкування [5, с. 136].

Дидактика перекладу також важлива при підготовці перекладачів, вона дає набір методик, що забезпечують ефективний й раціональний процес передачі змісту з однієї мови на іншу. Науки про пізнання привнесли у підготовку перекладачів поняття осмисленого навчання, що представляє собою позитивний підхід до навчання, який представляє собою нерозривний зв'язок між наявними та новими знаннями. Такий когнітивний підхід легко застосувати у процесі передачі сенсу з однієї мови на іншу, що має на увазі набагато більше, ніж модель відтворення. На етапі підготовки до переведення пізнання у формі

самосвідомості й упевненості у своїх силах грає дуже важливу роль, оскільки перекладач виконує свідому розумову діяльність, під час якої складності перекладу виявляються й аналізуються, накопичуються знання та інформація.

З точки зору психологічних та соціальних навичок перекладачі, як працівники інтелектуальної праці, досягають великих успіхів, якщо вони відкриті до співпраці під час роботи, мають високий рівень

толерантності, шанобливого ставлення до співрозмовників, розвинені самокритикою й чуйністю. Беручи до уваги розглянуті вище особливості підготовки перекладачів за доцільне застосовувати для цього комплексний підхід, що включає у себе всі етапи орієнтованої роботи з абітурієнтами до наставництва початківців фахівців. Наприклад, найчастіше у школярів неправильне уявлення про те, що можливості працевлаштування у перекладацькій сфері обмежуються лише усним та письмовим перекладом [6, с. 112].

Підготовка перекладача – надзвичайно відповідальне завдання, яке завершитися успішно лише за умови вивчення дисциплін перекладацького напрямку протягом усього навчального процесу з першого до останнього курсу, враховуючи теорію та практику перекладу, усний й письмовий переклади, переклад у різних сферах професійної комунікації, т. д. Однак для вдалого вирішення професійних завдань мало знання перерахованих дисциплін. Адже перекладач – це фахівець галузі міжкультурної комунікації, який стикається щодня з культурними відмінностями, його підготовка має бути спрямована на подолання етнічної та культурної упередженості, на усвідомлення культурної обумовленості комунікації й поведінки людини, на формування міжкультурної толерантності у сфері міжкультурної взаємодії. [1, с. 40].

«Переклад заради конкретної мети» – це передача тексту письмовою або усною мовою різних галузей науки, техніки та діяльності людини засобами іншої мови. Під засобами іншої мови слід розуміти лексику, граматику та стиль. Саме на рівні лексики, граматики й стилю виникають певні труднощі при перекладі, що обумовлює необхідність використання перекладачем різних прийомів

або методів для досягнення адекватного перекладу. [9].

Уміння саморозвитку у процесі оволодіння іноземною мовою необхідно починати формувати з самого початку професійної підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі. Саме у процесі оволодіння основами лінгвістичної професії, потрібно допомогти їм навчитися робити це цілеспрямовано, усвідомлено, ефективно [3, с. 75]. Вони повинні познайомитися з особливостями освітнього процесу у навчальному закладі, зі специфікою вивчення іноземної мови як спеціальності, виявити власні властивості та якості як учня, зміст й способи реалізації власної навчальної активності. Таким чином, розвиток іншомовної навчальної компетентності майбутніх фахівців є одним з найважливіших напрямків підвищення якості їх мовної підготовки та першим кроком до розвитку практико-мовної освітньої компетентності лінгвіста [1, с. 41]. Саме тому розвиток у майбутніх перекладачів навчальної компетентності з оволодіння іноземною мовою має величезне значення у підготовці фахівця, а її дефіцити позначаються на рівні професійної компетентності. Значимість розвитку іншомовних навчальних умінь студентів мовних факультетів, з одного боку, та мовних або комунікативних навичок й умінь, з іншого, дозволяє нам говорити про необхідність розвитку у них іншомовної навчальної компетентності, що є важливою передумовою успішності майбутньої діяльності, здатних у процесі самоосвіти підвищувати свій рівень знань для безперервного вдосконалення їх професійної діяльності.

Роль вищого навчального закладу у формуванні ціннісного ставлення випускників до самоосвітньої діяльності, у усвідомленні майбутніми фахівцями особливої значущості самоосвітньої

компетентності для безперервного професійно-особистісного розвитку у зв'язку з цим значно зростає. Значна роль вищої школи полягає у формуванні та розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців. Говорячи про ціннісне відношення майбутніх фахівців до самоосвітньої діяльності, у першу чергу слід згадати мотиваційну складову цього виду компетентності. Лише чітко розуміючи її значимість, представляючи результати її реалізації, студент, а згодом й фахівець, зможе усвідомлено прагнути до особистісного та професійного росту, демонструвати готовність до безперервної самоосвіти протягом усього життя. Така здатність майбутніх лінгвістів-перекладачів до мотивації, власної оцінки та самоконтролю дозволяє збагнути свою пізнавальну й самоосвітню діяльність, яку потрібно формувати у процесі розвитку професійної компетентності студентів [4, с. 185].

«Метод кейсів» (*англ. case method, case-study – метод конкретних ситуацій*), – це техніка навчання, що використовує опис реальних (економічних, соціальних та бізнес) ситуацій для розвитку естетичної вихованості. Розвиваючи володіння цими мовними функціями, завоювавши провідні позиції у сучасній практиці навчання за кордоном, метод кейсів дає можливість опановувати знання спеціальності на іноземній мові, підвищувати рівень своєї професійної компетентності та самооцінки. Провідна роль в теоретичній розробці методу і практичному його застосуванні належить М. Могілко [9]. Застосування кейс- методу на заняттях з іноземної мови у професійному середовищі переслідує дві мети, а саме:

– подальше вдосконалення комунікативної компетенції (лінгвістичної і соціокультурної);

– формування професійних якостей студентів;

Дискусія, аналіз реальних ситуацій, мозковий штурм, ділова гра, проектні завдання створюють сприятливу психологічну атмосферу, призводять до посилення мовної та інтелектуальної активності студентів, підвищують їх почуття впевненості у собі і створюють міцне підґрунтя для подальшого розвитку особистості [7, с. 321]. У сучасній системі освіти потенціал методу кейсів значно вищий за педагогічний потенціал традиційних методів навчання. Метод кейсів – виключно ефективний інструмент, що дозволяє застосувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань. Сьогодні проблема впровадження методу кейсів в практику вищої професійної освіти є досить актуальною, це зумовлено загальною спрямованістю розвитку освіти, орієнтацією на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості та рівню естетичної вихованості.

Сучасна іншомовна освіта орієнтована на підготовку перекладачів, які активно використовують у своїй професійній діяльності навички міжкультурної комунікації, на яку покладається ефективність спілкування носіїв різних культур та мови [6, с. 112]. Комунікативна компетенція у її взаємозв'язку з міжкультурною комунікацією характеризує готовність майбутніх перекладачів до ефективного міжкультурного спілкування у конкретному переговорному процесі, здатність до діалогу, взаєморозуміння та толерантності у прийнятті інших культур. Таким чином, ключова комунікативна компетентність фахівця-перекладача передбачає володіння інтегрованої соціальної, професійної та міжкультурної комунікативної компетенції. Вона включає результати іншомовної освіти, що виражають «прирощення»

знань, умінь, навичок, досвіду іншомовного та міжкультурного спілкування, досвіду емоційно-ціннісних відносин у сфері комунікації [8].

Тенденції часу диктують нові умови реалізації освітніх стратегій. Стратегія це концепція, яка визначає основні напрями та принципи розвитку системи безперервної освіти, складовою частиною якої є освіта вищого навчального закладу. Вищий навчальний заклад – це цілісний соціальний інститут зі способами досягнення поставленої мети. Суть її полягає у підготовці креативних, освічених, цілеспрямованих, орієнтованих на активну самоосвіту та саморозвиток у професійній й особистісній сфері фахівців, здатних до швидкого навчання за умов модернізації та комп'ютеризації, які володіють навичками соціальної комунікації, а також вміють творчо вирішувати поставлені завдання у професійній сфері.

Визначення правильної стратегії вищої освіти несе успіх до створення інтелектуального майбутнього нашої республіки та є перспективним рішенням існуючих проблем у сфері навчального закладу. Саме тому дуже важливо обмінюватися позитивним досвідом, накопиченим у системі вищої освіти та встановлювати спільні вектори подальшого розвитку [4, с. 185]. Що стосується кадрів, які володіють іноземними мовами, то їм необхідно не лише досконально вивчити мову, а й мати змогу здійснювати перекладацьку діяльність. Слід враховувати, що формування перекладацьких умінь та навичок обмежується використанням у навчальному процесі лише навчального перекладу. Переклад розглядається або як засіб перевірки розуміння іншомовного тексту й сформованості мовних навичок, або як вид навчального завдання, а також як кінцевий продукт діяльності

студентів. При формуванні мовних та мовленнєвих умінь й навичок у рамках практичного вивчення іноземної мови повинен враховуватися той факт, що на їх основі у подальшому будуть формуватися й розвиватися перекладацькі уміння та навички студентів, пов'язані з раніше засвоєними навичками на формування нових, наприклад, уміння здогадуватися про значення незнайомих слів. При підготовці перекладачів необхідно враховувати можливість негативного перенесення раніше сформованих навичок, з іншого боку, - активно розвивати ті уміння й навички, які сприяють формуванню та розвитку не лише перекладацьких умінь й навичок, а перекладацької компетенції.

Список літератури

1. Бабенко В. М. Порівняльний аналіз оригіналу й перекладу під час вивчення зарубіжної літератури / В.М. Бабенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України: науково-методичний. – К.: Педагогічна преса. – 2005. № 6. – С. 39-42

2. Куліненко Л. Д. Освіта як чинник формування громадянських якостей особистості / Л. Д. Куліненко // Вища освіта України : теоретичні та науково- методичні часописи – 2013. – № 2. – С. 33–39.

3. Сергієнко В. О. Проблеми виховання студентської молоді / В. О. Сергієнко, В. М. Костін // Вища школа. – 2010. – № 7/8. – С. 75–79.

4. Ущатовська І. В. Мультиmodalний підхід як інструмент дослідження мови бренду в сучасних лінгвістичних наукових студіях / І. В. Ущатовська // Матеріали І всеукраїнської науково-практичної конференції «Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи». – Суми, 2017. – С. 185-188

5. Швачко С.О. Навчити вчитися! Навчальний посібник. –

Вінниця: Видавництво Нова Книга, 2006. – 136 с.

6. Швачко С.О. Проблеми синхронного перекладу: Навчальний посібник – Вінниця, Фоліант, 2004. – 112 с.

7. Щигло Л.В. Корпусорієнтоване дослідження мовної системи: основні вектори Ж // Наукові записки Нац. ун-ту »Острозька академія». Серія «Філологічна»: зб. наук. праць. – Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2016. – Вип. 60. - С. 321-323.

8. Daniel Barnes' Description. [Electronic resource] / Daniel Barnes. – Access mode : <https://www.tvc.ru/news/show/id/127750>

9. Marina Mogilko's REDWHALE speech [Electronic resource] / Marina Mogilko – Access mode : <https://startupsventurecapital.com/startup-outside-silicon-valley-1b00e0c4bbc9>

Гордієнко, К.О. Дієвість принципу навчити вчитися перекладу [Текст] / К.О. Гордієнко // The XII th International scientific and practical conference “Advancing in research and education», La Rochelle 07 – 10 December 2020. - La Rochelle, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, France, 2020. - P. 456-460.